حزب دموکرات کوردستان ئێران پەخشی کەی

www.kurdistanmedia.com

شوماره ٨ | دووشەممە، ٥ گەلاوێژی ١٤٠٥- ٧ ژوئیەی ٢٠٢٦

وەدەس هاوردنێ ماف نەتەوەیی گەل کورد لە چوارچوی ئێرانێگ دموکراتیک و فدراڵ

وەخت هاودەنگی و پاڵپشتی ناونەتەوەییە وە دژ جومهوری ئسلامی

ئی جارە دی ئەوجار نییە!

✍️ پژمان شەریعەتی

شەڕ لە بەینێ دەوڵەت و هازەیل خارجی، تەنیا ڕووداویگ نزامی نییە، بەڵکە ئازموونیگە ئەڕای موشروعیەت سیاسی و یەکگرتن کۆمەلگا، تەجروبەیل فرەیگ لو وڵاتەیل ک وەگەردێ شەڕ ڕووەڕوو بینە ، نیشان دەی ک چارەنووس لە دوای گوزەر لە قەیرانەگان فرەتر لە نەتیجەی جەنگ ئەڕای بانانییگ ڕووشن کارییە.
ئەڕای گوزار وەرەو دموکراسی، هیچ جەنگی وە خودی خود، ئازادی وە ئەرمەغان نیەتیەرێد، ئازادی زەمانیگ پایار بوو ک کۆمەڵگا بتوینێد لە بوار مەدەنی خوەی وە هاز بکەید، هاودەنگ بوو ئەڕای بانانیگ دیاری کریای و بتەینێد قەیرانەگان ئەڕای وەڕیەوبەری وڵات مودیریەت بکەد.
کورد لە ئێران دەیان ساڵە وەگەردێ چاڵش و گیچەڵەیلییگ سیاسی، ئەمنیەتی، فەرهەنگی و زوانی و ... ڕووەڕوو بییە، داخوازیەل سیاسی و فەرهەنگی و حقوق بەشەری ، کرامەت ئنسانی و ... داشتێە و درێد و لە وەرایوەرێ جواویگ جیا لە سەرکوت و ژینوساید و ئعدام و کوشتن و بڕین نیاشتێە.
هاوار کردێە ئەڕای ئازادی و دەمکوت کریاس و لەی ڕیە هەنیشە بەردەوام بییە و تەنیا ملەتیگە لە ئێران ک ئەڕای داخوازییەیل ڕەوای خوەی وە شێاوزەیل جووراوجوور موبارزە کردێە و گیانفەدایی داشتێە، هێمانیش دەسەڵات ناڕەوای ڕێژیم نەتوینستێە نوای موبارزەی کوردستان بگرێد و ڕووژ وە ڕووژ وەهازتریش بوود، جونکە کورد نەتەنیا لە ئێران بەلکە لە گشت ناوچەگە ملەتیگ بی وێنەس کە ئەندیشە و باوەڕیگ مودرن و ئنسانی و دنکروات درێد و پابەندە وە ئوسول کرامەت ئنسانی.
ئێرنگە لەی دووخ جەنگیە ک لە ئێران هەس و ڕێژم بیەسە بایس یەک جەنگ بکەفێدە ڕێ، ئەڕای گوزەر وەی خاڵیشە چەن بابەتیگ هەس ک بایەد بگریمنەی وەرێ چەو، وەرجە گشت چشتیگ ئومیدە ک سەرمایەی ڕەوانی جامعەس لە دەوران قەیران.
هەرلەیوا گوفتمانیگ هاوبەش و بەشداری گشت لایەنەیل کۆمەڵگا لە دیاری کردن بانان، وە ڕووشنی دیارە ک ڕێژیم دیکتاتوری جومهوری ئسلامی رمیەیدن و هیچ ڕی ترەکی ئەڕای دەسەڵاتداری ئی ڕێژمی نەمنێە، ئەما وە ئەوە موهم تر وەختیگە ک ڕێژیم لەبەین چییە و ڕیکارمان ئەڕای وەڕیەوبردنێ وڵات چەس، وە تایبەت ئەڕای ئێمەی کورد ک دوای نەمەنێ ڕێژیم پەهلەوی ، نەڕەسیمنە داخوازیەگان خوەمان و قەیرانەگانیش ئەڕامان فرەتروە بی.
ئامادە بوون ئەڕای دەورانێ ڕمیانێ ڕێژیم جووورێ بەرنامەریزی ئەڕای حوکمڕانی، بازسازی و پیشکەفتن و جوبران کردنێ قەیرانەگان خاڵیگ سەرکییە، یە تەنیا وە مانای فکر و نووسین وە بان کاغەز نییە، چونکە ئێمەی کورد سەد ساڵە ئامادگی ئەرای حوکمڕانی دریمن و بەرنامە ئەڕای داشتیمنە و وە کردەوە ئەڕای تەقەلا کردیمنە، وەلی دووخ جوغرافیایی و چەن ملیەتی ئیران و عەقڵیەت فاشیستی و مەرکەزگرا و کەم ڕنگی هاوکاری ملەتەیل ناو جوغرافیای ئیران ئەڕای دیاری کردنێ سیستم وەڕیەو بردن، بیەسە بایس یە ک تا ئیسکە نەڕەسیمنە هەدەفمان.
تەجروبەی تاریخی لە ئیران نیشان داس ک لەبەین چینی نزامییگ سیاسی، دەسوەپیکردنێ مەرحەلەیگ سەخت ترە، دووخیگ ک بتونید ساختار و سیستمیگ نوو بنەوا بنەید و بانان دیاری بکەد.
هاووەخت ک پشت بەسایمنە ئەڕای ڕمانێ ڕێژیم جومهوری ئسلامی، بایس وەگەردێ عەقڵیەت فاشیستی و مەرکەزگرا لە ئیران دوای جومهوری ئسلامی موبارزە بکەیمن و ساختار و سیستمیگ جوور فدرالیسم و ... جیگیر بوو ک گشت ملەتەگان ناو ئیران هاوبەش بوون لە وەڕیەو بردنێ وڵات و بتوینن خوەیان سەرنوشت خوەیان دیاری بکەن. ئەگەر لە مەرکەز و لە لایەن ملەت مەرکەز باس کریەی ک ئیران ملک گشتمان! پەس بایەد گشتمان لە ناوی بەشدار بویمن و وە بەرابەری و عداڵەت بژیەیمن.
ئەگەریش ئەو عەقڵیەتە بەردەوام بوود و بتواید کورد بکەیدە قوربانی و بوودە حاشیە و وە حەق خوەی نەرەسێد، ڕیەیل فرەتریگ دریمن و بانتر لە گشتیان وەڕئەو بردنێ کوردستان وە دەس خوەمانە و خاڵ سەرەکی یەسە ک دوارە نەکەفیمنە ناو ئەو مەیدانە لە سیاسەت لە ناو ئیران و وە زاون ساە بویشیم،ئی جار دی جارەیل ترەک نییە!!!

پەیام حزب دموکرات
وە بوونەیٚ ٣٧مین ساڵ ترور د. قاسملوو و هاوڕێیەیلی لە ڤییەن

مەردم مافخواز و خەباتکار کوردسان حزب ولاینە سیاسییەگان ئێرانی و کوردسانی!
کادر و پێشمەرگە و ئەندامان حزب دموکرات کوردسان
٣٧ ساڵ وەرجە ئیسە لە روژ ٢٢ پەرپەر ١٣٦٨ خوەری (١٣یٚ جوولای ١٩٨٩ زایینی)
دوکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو سکرتر گشتی حزب دموکرات کوردسان ئێران هاوڕیٚ وەگەرد کا عەبدولا قادری ئازەر ئەندام کومیتەیٚ ناوەندی، لە ڤیەن پایتەخت وڵات ئۆتریش، لە سەر مێز دانوسان وە دەس وە ناو دیپلومات بەڵام ترووریستەیل ڕێژیم کومار ئێسلامی شەهید کریان. تروۆر دەوڵەتی د. قاسملوو وە دەس دەسڵاتدارەیل کومار ئێسلامی ئێران، یەکیگ لەو تفاقەیلەسە کە ها لە هوویر مەردم کوردسان و لە هوویر مەردمیش مێنیدەو. پەنا بردن کومار ئێسلامی ئەڕا ئێران تروۆر دوکتور قاسملو، سەڵمێنەر ئەو راسیەسە کە ڕێژیم توانایی بەربەرەکانی وەگەرد ڕێباز سیاسی حزب دموکرات و جوویلانەوەیٚ ملی دموکراتی کوردسان نەیاشتیە.
بەڵام دەسڵاتدارەیل جمهوری ئێسلامی ئێران وە هەڵەیا چینە چونکە تروۆر د. قاسملوو نەک هەر نەویە هۆ لە ناو بردن ڕێباز فکری و سیاسی د. قاسملوو بەلکە دووینیمن خەبات نەتەوەی و مافخوازانەیٚ کورد لە روژهەڵات کوردسان جوور جوویلانەویگ مەردمی و خاون ڕەوایەتیگ مێژووی قوویل و سەردەمیانەس، لە ڕیٚ خوەیٚ بەردەوامە روژ لە روژ پەڕەسێنیٚ.
د. قاسملوو تەنیا ڕێبەرێگ حزبی نەووی،بەلکە زانا و بلیمەتیک وەلێهاتێگیٚ بی کە وە پشت بەستن وە خەزینەی ئاکادمی و سیاسی، چ وە تێۆری و چ وە کردەوە، جوویلانەوەیٚ کورد لە فورم نەریتی دەرباز کرد و وە گوتار کوردسانی و مۆدڕن وێنەیگ سەردمیانە لە پرس ڕەوایٚ نەتەوەگەیٚ وە دونیای دەیشت نیشان دا و خەبات مافخوازانەیٚ نەتەوەکەیٚ بردە سەر سەکو دیپلوماسی وڵات و ڕێکخریاگەیل ناودەوڵەتیەگان. گشت هەوڵ د. قاسملوو ئەوە بیە پرس نەتەوەیٚ کورد لە چوارچوو پرنسیپ ئاشتیخواز و دموکراتیکەکاندا چارەسەر بکەیٚ. د. قاسملوو وە وردبینی و دیپلوماسیگ هازدار توانی چمەکەیلیگ جوور ماف نەتەوەی، کوردایەتی و خەبات وەرگری چەکداری هاوسەنگ بکەیٚ و ڕێوشووین و رەهەندەیل خەبات و کوشش حزب دموکرات ئامێتەیٚ پرنسیپە سەرەکییەیلێگ جوور نەتەوی بین، دادپەروەری کومەڵایەتی، ئازادی سیاسی و دموکراسیخوازی بکەیٚ.
لە کاتێگا دەسڵاتدارەیل ئێرانی گشت جیاوازیەیگی فکریان وە تڕۆر و سەرکوت جواو دیانەو.
د. قاسملوو پێشنیار مۆدێلێگ سیاسی کرد کە وەناویا پرس نەتەوی گرڕێدریای پاراستن کەرامەت مرۆیی و دموکراسیکی قوویل بوود. ئیمروژ لە شوون چووار دەهە ئەو فکرەیٚ قاسملوو کە « دموکراسی» وە بنەوایٚ چارەسەری زانێد، بیەسە قەڵخان وەرگری کومەڵگایٚ کوردسان وەرانوەر وە هەر جوور ویریگ تونرەوانە و پاوانخوازانە.
ئیسە ئەو مەوقەسە کە میرات قاسملوو لە چووارچووو ڕێکخریایگ دەرچوودو بوودە ئاسوو دیین و ڕانمایی نەتەوەیگ ئەڕا زدی دەسڵات ستەمکار و رەسین وە کوومەڵگایگی ئازاد و بەختەوەر.
موعاملەیل وڵاتەیل ئوروپایی وە تایبەت وڵات ئوتریش وەگەردیٚ جومهوری ئسلامی و چەوبەسان لەبارەی قانون و سیاسەت توریسم دەوڵەتی جومهوری ئسلامی ، وە تایبەت ترۆر دوکتور قاسملوو، لە ساڵەیلیٚ دوای ئەوە ئی فورسەتە دادە جومهوری ئسلامی کەم کەم "دیپلوماسی ترۆر" فەرە بکەید لەو وڵاتە و پەل بخوەید وەرەو پایتەخت فرەیگ لە وڵاتەیل ئوروپایی.
ئێرنگە دوای ٣٧ ساڵ ، وەختیگ وە هویردی نووڕیمنە پەیوەندی ئەو کردەوەیل ترۆرسیتیە وەگەردیٚ دووخ ئیسکە لە مەنتەقە و هەڵاماتیٚ ڕێژیم وەسەر حزبەیل ڕووژهەڵات کوردستان و وڵاتەیل عەرەبی ناوچەگە و هەرێمی کوردستان_عەراق، دوینیمن، ئیسکە ئەو ڕێژیمیگ ک دوکتور قاسملوو جوور ڕەگبەر حزبیگ مللی و دموکراسیخواز لە وەرایوەریٚ وسا. بیەسە گەوراترین هەڕەشە ئەڕای ئەمنیەت و سەقامگیری جەهان و خاورمیانە.
٣٧ ساڵ دوای ترۆر ڤییەن و بەردەوامی جومهوری ئسلامی لە سادرات شووڕش ئسلامی و ترۆر و شەڕفرەتن وە

وڵاتەیل دەورووەر و ناسەقامگیری ناوچەگە، ئیرانییەگان تویش شەڕییگ ماڵویرانکەرکردێە و دریژەدان وەی سیاسەتە و قەیرانەیلیگ ک لە شەر کەفێدەو،کۆمەڵگای ئێران لە بواریٚ ئجتماعی، ئقتسادی و سیاسی، خستێەسە لێوار ڕمیانیگ ک مەشروعیەت ئەو ڕێژیمە بردێەسە ژیر پرسیار.
ئێرنگە ڕێژیم ئڕای لاپوشانی و جوبران کردنیٚ شکست و عەقەبنشینی لە دەیشت وڵات، ناو ئێران کردێەسە مەیدانیگ ئەڕای سەرکوت و کوشتن و توقانن، لەی ناوە کوردستان ئێران جوور جوغرافیاییگ سەرەکیی سەرکوت سیستماتیک، فرەتر کەفتێەسە ژیر فشار هێزەیل ئەمنیەتی ڕێژیم. لە وەرایوەر ئی دووخ پڕ لە قەیرانە، ساختار دەسەڵات و کۆمەڵگای ئیران ک ڕێژیم وە دەرەندەیی تەمام و هاووەخت لەوپەڕی زەعف خوەی، جمشت مللی کورد نیاز وە فامییگ قووڵ لە هاز ناوخۆ و کردەوەیی خوەی درێد. وەزیفەی هێزە سیاسییەگان و تاک و کۆمەڵگای کوردستانە، زەروورەت ئی هاوخەباتییە فرەتر نیشان بیەید.
ئیسکە ک ئرادەییگ نەتەوەیی لە ڕووژهەڵات کوردستان دریمن، وە دڵنیایی ئاسۆی سەرکەفتنمان نزیکترە. حزب دموکرات هەمیشە باوەر داشتێە ک سەرکەفتن وەسەر ڕێژیم ها گرەویٚ یەکڕزی و موبارزەی هەمەلایەنە وەگەردیٚ ملەتتەیل بندەس و هێزە ئازادیخوازەگان ناو ئێران.
ئمڕووژ، هاز جەماوەری ڕووژهەڵات کوردستان، جوور سەرمایەیگ فەراوان و گشتگیر کۆمەڵایەتی و سیاسی، تەنیا نیروییگ ئەڕای دژایەتی و دفاع لە وەرایوەریٚ دەسەڵات مەرکەزی نییە، بەڵکە هازییگە ئەڕای بنەوانان. ئی سەرمایەی بی بنە ک هێز گۆڕاینە، بەرهەمیٚ دەیان ساڵ موبارزەی پێشمەرگانە و سیاسی و مەدەنیی کۆمەڵگای کوردستانە ک وە خوین شەهیدەیل و خەبات و کوشش و تەقەلای مەردوم کوردستانە.

خەڵق موبارز کوردستان!
٣٧ ساڵ وەرجە ئیسکە، ئەگەر حاکمیەت کۆمار ئسلامی لەی خیاڵە بی ک فکر و ئەندیشەی دوکتور قاسملوو وەگەردیٚ جەسەی نیەمیند و فەرامووش کرێەی، تاریخ نیشاندا کە ئەوانە ئشتبا کردن، چونکە نەوەیل دوای دوکتور قاسملوو و هاوڕییەیلیٚ چل ساڵە وە دەرک و فامە، دوکتور قاسملوو جوور ڕەهبەر و ڕیبازیگ فکری خوەیان هەڵوەژاننە، وەی مدووە یادیٚ شەهید کریاین دوکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو و هاوڕێەیلیٚ ، خەتیگ موهمە ئەڕای نوو کردنیٚ پەیمان وەگەردیٚ ئەو ڕێبازە ک دوکتور قاسملوو دایڕشان.
لەی ڕووە هەڵەوگەردیان ئەڕای سەرمایەی فکری دوکتور قاسملوو وەو ماناسە خوەنینیگ دوواره ئەڕای ئەو هەدەفەیلیٚ بەرزە بکریەید ک ئەڕایان شەهید بییە، لازمە خوەمان ئەڕای شەکەت بکەیمن و بەردەوام بویمن لە فەداکاری و تەقەلا.
لە ٣٧ ساڵەی ترۆر ڤییەن سەر حورمەت چەمنیمن لە وەرایوەری گیان پاک دوکتور قاسملوو و هاوڕییەیلیٚ لە ڕیٚ ئازادی کوردستان، ک گیان خوەیان بەخت کردن، وە تایبەت نووترین شەهیدەیل سوورخەڵات ئی دوياییەی کوردستان و پەیمان وەفا و دریژەدان وە موبارزە نوو کەیمن،خەباتیگ شکۆمەند و پڕ لە شانازی.

حزب دموکرات کوردستان ئیران
دەستەی کارگێڕی
٢٢ پەڕپەڕ ١٤٠٥ (٢٠٢٦/٧/١٢)

میراتگری شەڕ و خوێن!

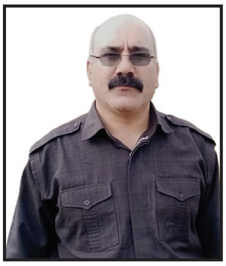

د. ئاوات ساروج

لە ڕێبەندانی ١٣٥٧ی خوەری، کۆماری ئیسلامیی ئێران وە ڕێبەریی خۆمەینی دامەزریا. کۆماری ئیسلامیی ئێران بەرهەم و خێر و بەیری دزریای شۆڕشی گەلانی ئێران بۆ کە لە دەستی سیستەمی دیکتاتۆری و گەنەوڵای پاشایەتی وە زاڵ هاتون؛ ساڵانێگ فرە بۆ لە ڕێگەی ڕێکخراو، سازمان، گرووپ و تاکی شۆڕشگێڕ و ئازادیخواز وە چەپ و ڕاس و سەروەخوەیەوە هەوڵ و تەقەلای لەناوبردنی ئەو سیستەمە دابون. دۆاتر لە دووی ڕێبەندانی پەنجا و حەفت، حیزبی کۆماری ئیسلامی و برێگ ئاخۆند کە کەمترین باج و هەزینە ئەڕای شۆڕش و موبارەزە دابون، سکانی دەسەڵاتداری لە ئێران گرتنە دەس.

سیستەمێگ ئیسلامی وە بنەوای شیعەی دووانزە ئیمامی، وە ئایدیۆلۆژیای داخریای ئیسلامیی شیعەی سیاسی و پڕ لە "بدعەت"، وە ڕەساڵەتی داتاشیای خودایی لەسەر ناوی وەلیی فەقی و دۆای ئەوە وە ناو وەلیی فەقیی موتڵەقەوە تەمام داخرا. شەخسی وەلی وە نوێنەری خودا و جێگر و ئەمانەتداری ئیمامی زەمانی قەول دریاگ چەندین سەدە بۆ. ڕێژیمی ئیسلامی لە ئێران ئەڕای قایمکردنی جێگە و پایە و بنەوای خوەی، لازم دی وە هەزاران کەس ناڕازی، دژبەر و جیاهۆر لە جەنجەڕی کوشتاری خوەی بهاڕێ؛ ئەوەیش وە شێوەی ئێعدام وە پەت، گوللە و ئەشکەنجە لەناو بوەید و بێ سەروشوون بکێد و بشارێدەو. ئەی تاوانە نائینسانی و بێڕەحمانە هەتا زەمانی مردنی خۆمەینی و دۆای ئەوەیش هەمرای بەردەوامە و ڕۆژ نەبوە دەیان کەس وە تاوانی جیابیری و هۆر و هۆرشەی جیا لە هۆری نوێنەرانی خودا و ئیمامی زەمانی وەعدە دریاگەیان، ملیان نەکەفێدە پەتی سێدارە و بێ ناونیشان نەشارێنەو. ئاماری ئەی جنایەت و تاوانە تەنیا وە خوێن نوسیاس و تەک دەی لە هەزاران کەسە.

ڕێژیم لە سەرەتای دامەزریانیا وە پرۆگرام و پلانی هەناردەکردنی شۆڕشی ئیسلامی وە جەهانا، ڕۆژ لە دۆای ڕۆژ پیلانی نگریسی تیرۆر و لەناوبردنی جیاهۆر و دژبەری خوەی وە ناو وڵاتەوە نەیشت و ڕەسانەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و سەرلەڕۆژئاوایشەوە دەرهاورد. ئەڕای فراوانکردنی شۆڕشەگەی و ڕەسانی پەیامی ئایدیۆلۆژیای ئیسلامیی شیعە وە دنیایا، دەس ئەڕای هەر جوورە تاوانێگ برد و دەسی سیەی پڕ لە خوێنی سایە سەرێ چەن وڵاتێگ و چەندین هێزی پرۆکسی و مزدووری خوەی لە وڵاتان ساز کرد و وەردیان داگژی هەر کەس و لایەن و ڕێکخراوێگ ئازادیخواز و دژ وە سیستەمەگە بۆ.

هەر زوو ئەڕای خەڵەتانی خەڵکانی ناو ئێران، دەسپێچگێگ خاس دیەو؛ وە ئەنتریکی خەڵکانی شیعەی عێراق و دژایەتیی ڕێژیمی بەعس و ئاژاوەنانەوە لە بەینی دوو وڵاتی ئێران و عێراق کە بوە مدووی ئاگرخوەشکردنی ناوەینی ئەی دوو وڵاتە، پەیوەندییان شێویا و جوور فرووشتنی شەڕێگ وە سیستەمی بەعسی، ئەڕای هەشت ساڵ پای هەزاران کەس کێشانە شەڕ و کوشتار و داگیرکاریی خاکی هەردوو وڵات و بونە قاتڵی سەدان هەزار کەس. ئاکامی ئەو شەڕانگیزییە ساڵانێگ فرە دۆای هەڵقوڕانی کاسەی ژاری خۆمەینی هەمرای لە وڵاتی ئێران شوونەواری مەنێیەو؛ وە خەساری قورسی ئینسانی، جوور پلەکانێگ ئەڕای سەرکەفتنی سیستەمە شەڕخوازەگەی کۆماری ئیسلامیی ئێران دۆنا کریا. هەرچەن ئەو شەڕە و بنەوای داڕمانی ئێقتسادیی وڵاتێگ وە ناو ئێران هاتە وەرچەش، دۆدی ئەو نەهامەتی و کاولکارییە چێیە چەو خەڵک و ژیانی ئاسوودەی خەڵک بوە خەو و خەیاڵ و ڕۆژوە ڕۆژ وەرەو نەهامەتی و ژاری و بێدەرەتانی چێ...

ڕێژیم هێزی نیزامیی خوەی وە ناو ئەرتەشی کۆماری ئیسلامی ساڵ وە ساڵ وەرەو لاوازی و بێ دەسەڵاتی برد و هەرچێ هێزی جیاجیای ئەمنیەتی، خەڵکی، ئیداری، شارپارێزی لە سەرزەو، زەریا و ئاسمان کەمکەم وە شێوەیەگ کەمتر ئاشکرا و زیاتر شاراوە پەیوەست وە هێزی سپای پاسدارانی ئینقلابی ئیسلامی کرد. سپای پاسدارانێگ کە تەنیا ئەرک و خەسڵەتی پارێزگاری لە شۆڕشی ئیسلامی بوە و هەی. سپایەگ کە لە ڕووی ئەمنیەتی، گیانی و ماڵی خەڵک و وڵات هیچ خوەی وەرپرس نیەزانێ و کەمکەم دەسێ ئەڕای گشت لایەگ ڕوو بۆ کە خەسڵەتی ئەسڵیی سەرکوت و کوشتوبڕ و گرتن و بێ سەروشوونکردنی هەر کەسێگە کە دژبەری نیزامە پیرۆزە ئیلاهی و خوداییەگەیان بوود!

وە هەر نرخێگ ئەڕای لەناوبردنی دژبەرانی داخڵی و خارجیی نیزام لە هیچ لەوونە تاوانێگ درێغ نەکردن؛ نوای کوشتار و تیرۆر و بێ سەروشوونکردنی هەزاران کەس لە تاران و ناو ئێرانەوە ڕەسییە دۆرترین نوقتە و خاڵی مەرزی ئینسانییەت و تاوانکاری لەوپەڕی دنیایش.

سپای پاسداران، سپای قودس، بەسیج و بەسیجی تایوەت و دەیان لق و پووی نیابەتیی لە ناو ئێران و وڵاتان، ساڵانی فرەیگە

وەو شێوازە کە خوەیان تواستنە ئەڕای وەرفراوانکردن، هەناردن و پەرەسەندنی شۆڕش و نیزامەگەیان کار کردانە. دۆر لە هەر پرەنسیپێگ ئینسانی و ئەخلاقی، تەنیا وە تاڵان، کوشتن، تیرۆر و لەناوبردن، ڕووی ڕاستەقینەی سیستەمی کۆماری ئیسلامیی ئێران وە ناوخوەی وڵات و دەرەوەی وڵاتیش نیشان دانە.

لێرە هەم ئەڕای گشت خەڵکانی ناو ئێران و تەنانەت ئەڕای دێفیشتری وڵاتانیش ڕووشن و ئاشکراس کە نیەتی نگریسی ئەی ڕێژیمە لە پەیوەندی، دۆستایەتی، دیپلۆماسی، مافی مرۆڤ و حقوقی بەشەر و لەوەرچەوگرتنی پرەنسیپە وەنرخ و ئینسانییەکان چۆنە. دەرۆنی ڕەش و جەلادی و تاوانبارییان ڕۆژ لە دۆای ڕۆژ ئاشکراتر بوە. ئمڕۆ ئەگەر وە هەق بۆشیم، ئەگەر وە نیزامێگ تیرۆریستی و ڕێکخراوێگ جوور دەوڵەتی تیرۆریستیی کۆماری ئیسلامیی ئێران ناوزەد بپڕێد، توانێ لە جەهانا پلەی یەکەم وەدەس بارێ.

ساڵانێگ وە شێوەی هەڵبژاردنی فەرمایشی و فۆڕماڵیتە تواستنە خەڵکانێگ وەرەو لای خوەیان بکێشن؛ وە زەڕ و زیو، پوول و پارە، وە کارمەندکردن و لە لایەگیشەوە وە مەزدوورکردنی هەزاران کەس، ڕەوایی زیاتری وە مانەوە و دەسەڵاتداریی خوەیان بێیەن، کە دۆنیم ساڵ وە ساڵ و چاخ وە چاخ لە کەمی و کورتی دانە.

ڕێژیمێگ خوەی وە تەنیا پابەند وە یاسا و ڕەساڵەتی ئیلاهی، ئینسانی و ئیسلامی دیارە، هەر لە ئەوەڵەوە سەرکەش و یاخی لە قانون و هەر جوورە چوارچێوەیەگ بنەوایی دەوڵەتمەداری و دەسەڵاتداری بۆ. دۆنیم میراتی دامەزراوە ئیسلامییەگەی خۆمەینی وە خامنەیی ڕەسی و یەک شەوە کەسێگ کە ساڵانێگ لە ناو مانگ دیار بۆ، میراتە نگریسەگەی دۆای مردنی خوەی ڕادەست و پێشکەشی یەکێگ کریا کە چمای لە ئیمامی خراپتر، لە موکلێ تاڵانێگ زیاتر و کوشتارێگ دیرۆکیی بێ وێنە بۆ!

ناویشی ڕەساڵەتی ئیسلامی کە لە بنەوادانەری ڕێژیمەوە جوور وەرەسە و لە حوجەتولئیسلامەوە یەک شەوە وە نیشانەی خودا بۆ ڕەسۆد. هەرچێ لە ئومری ڕێژیم گوزەریا، ئیمام و جێگری خودا هات وە فێت و تەڵەکە و پیلانێکتر، وڵاتێگ لە گشت شار، ئیدارە، کۆمپانیا، کەسب و کارێگ کە چمای کەم تا فرە دەرەتانی خەڵک بۆ، زیاتر لە جاران وەرەو میلیتاریزەکردن برد. گشت جۆمگەیلی ئیداری، کۆمەڵایەتی، خەڵکی، فەرهەنگی، زانستی، ئابووری (ئێقتسادی) و... وە نیزامی کرد؛ لەسەر ناوی لیباس‌شەخسی و هێزی شاراوە وە ناو سەربازی بێ ناونیشانی ئیمامی زەمان، لە کۆمیتەی شۆڕشەوە گشت لق و پەل و پووی نیزامی و ئەمنیەتیی وڵات گرتنە دەس و ئۆرگان، ئیدارە و شار و دەڤەر نەمەن کە لە یوای پادگانی نیزامی وە چەو نەیەت.

وڵاتێگ میلیتاریزەکریان کە گشت جۆمگەی ژیانی و ئەمنی، جەمگەیی و هەبوون و نەبوونی خڕیاە دەسێ سپای پاسداران. سپایگ کە ڕەساڵەت و کارێ پایداریی نیزام، پارێزگاری لە ڕێبەر و گشت کیانی پەیوەندیدار وە مەنینی نیزامەوە بۆ، سکانی ئەسڵیی ڕێژیم کە دەوڵەتداری، سیاسەت، نیزامیگەری و لە گشت گرانتر ئابووریی وڵاتێگ پان و بەرین جوور ئێرانی زیاتر لە نەوەد میلیون هەشیمەت دێرێ، گرتە مل. جوور سیستەمێگ نیزامی-ئێقتسادی و لە عەینی حاڵدا مافیایی، ئومری ڕێژیمیان ڕەسانە نزیک وە چل و هەشت ساڵ! ئومرێگ دۆر و درێژ کە فێشترین تاوان و کەتن و کەلەمەکردنە تا خاسی! خاسی ئەگەر داشتەن، ئەڕای خوە و خوەیان و وەردەس، مەزدوور و هاوبەشەیلیان بوە و بەس. لەی ساڵەیلی وەرینە وە خوەشییەوە ژمارەیان لە کەمی دێد. ئەگەر بۆشیم لە ڕێفراندۆمە دروینەگەی سەرەتای دامەزرانی ڕێژیمەوە کە لە دووانزەی نەورۆزی پەنجا و هەشت گریاس وە درووی خوەیان نەوەد و هەشت دەرسەد بوە، وەدڵنیاییەوە ئمڕۆ ئەگەر ڕێفراندۆمێگ ڕاستکانی و بێلایەن برێد، لایەنی ڕێژیم نیەڕەسنە بیست دەرسەدیش.

دریژە بۆ لاپەڕەی ٥

شەرت و شوون جەم لە دنیابینیی یارسان

سارۆ خوسرەوی

کار دەسەجەمی ئەڕا ئەوەسە جەمێگ لە ڕاسای ڕەسین وە ئامانجێگ هاوبەش قەرار دەسەجەمی بێیەید و گشت جوورە کار و کردارێک وە شێوەی یەکسان دابەش بکریەد.

لە یارسانا، جەم وەمانای کووبینەوە یان گردبینەوەی یارانە. ئی کووبینەوە جوور ناوەند سەرەکیی قەراردایین و یەکانگیری وە هساو تێد، کە لەناویا ئەندامەیل کوومەڵگەی یارسان لە دەور یەک جەمەو بوون و ئەڵقەی جەم پێک تێرن. لە جەم یارسان، جەمنشینەیل گەرد یەکا ڕاوێژ کەن و گرفت و گیچەڵ کوومەڵگە دەسنیشان و چارەسەر کەن. هاووەخت برێ جار لە جەم، ڕێوڕەسم ئایینی و سونەتی لەوای نەزر و نیاز و پێشکەشکردن نەوای تەمورە، سروود و مەقامەیل ئایینی وەڕێوە چوود.

لە زەمان پردیوەر، جەمخانە وە دەستوور سوڵتان سەهاک و یارانی بونیاد نریاس، هەم ئەڕا چارەسەرکردن گرفت کوومەڵگە و هەمیش ئەڕا بەرپاکردن مەراسمەیل ئایینی و سونەتی. جەمنشینەیل ئەڕا چارەسەری گرفتەیل کوومەڵگە لە جەم ڕاوێژ کردنە و لە شوونی وە پشتیوانی و سەڵای جەم بڕیار دانە. هەنای جەم بڕیار داس، کەس ئەڕای نەویە بڕیار تاکەکەسی دەربکەی. یاران لە جەما یەکڕەنگ و یەکدڵ هەڵسووبنیش کردنە و خوەیان لە دیاردەی زەمکردن، ئاشووگەری و دوبەرەکی وەدوور گردنە. هەرلێوا لە جەم ڕاسان ماف یەکسانیی لە بەشکردن بەش پارێزیاس و هیچ کەسێک هەق ئەوە نەیاشتێیە زیادەخوەری بکەی.

لە بارەی گرنگیی جەم و جەمخانە لە ئایین یاری، پیر مەنسوور شووشتەری ویشێد:

ئەو کابەی ئەعزەم، ئەو کابەی ئەعزەم
بارەگام شام وەستەن، ئەو کابەی ئەعزەم
کابەم پردیوەر سوڵتان سەرجەم
یاران نە جەم دا دڵ باران وە هەم
یەکڕەنگ بنیشان هیچ نەکەران زەم
سوڵتان سەرجەم حازرەن نە جەم
حەیا بکەردی گەردن کەران خەم
هەرگیز نەستانان بەش زیاد و کەم

لە ئەی کەڵامە، پیر مەنسوور، باس لە گەورەیی کەعبە یاران، یانی پردیوەر کەی و چۆنیەتی دانیشتن لە جەم و بەشکردن بەش وە شێوەی یەکسان و دوور لە فرتوفێڵ وە گرنگ زانێ. جەخت کەیتەو و ویشێ، لە جەمێک کە سوڵتان سەهاک سەرجەمنشینە، بایەد یارەیل یاری یەکڕەنگ و یەکدڵ بن، هورمەت خوەیان و جەم بگرن، زەم کەس نەکەن و بەش زیاد و کەم وەرنەگرن. مەنزووری ئێیەسە ئەگەر تو لە جەم بەش فرەتر وەرگری، بەش کەسانی تر خوەی و یەکسانی لەوەرچەو ناگری.

وە پای شەرت و شوون یاری، هیچ یارێگ ناود دەس جەم بشکنێ و پشت لە جەم ڕاسان بکەن، جەمێک کە سوڵتان سەرجەمی بییە. ئیسەیچە هەر یارێگ لە کوومەڵگەی یارسان وەختای بتواید لە باوەت چشتێ وەگەرد وەرانوەرەگەی مامەڵە بکەی یا شەرتێک بوەسێد ویشێ، "یە دەس جەمە" یان "وە دەس جەم". شکانن پەیمان دەس جەم و پشتکردن لە یاسای جەم، وە مانای ملپیچییە لە پرنسیپەیل کوومەڵایەتی و ئەخلاقیی یاری.

هەر لەی بارەوە شێخ ئەمیر باس لە شەرت و شوون جەم لە یاری کەی و ویشێد:

جەمی کە جەم بوو
جەمی کە یاران گشت تێدا جەم بوو
نە دەست جەور بوو نە ماوای خەم بوو
کەسێ نەو جەم دا پەی چێش وارم بوو

یانی جەمێک کە تەمام شەرت و شوون یاری ڕەچاو بکەی و یارەیل گیانی لەورە جەم بوون، لە ئەو جەمە خەم وجوود نەیری، کەس زوورگویی ناکەی و هیچ یارێگ لە تەنگانە قەرار نایریەد، پەس ئەڕا چە بایەد کەسانێک پشت لە جەم بکەن.

لە ئەی چەند بەند کەڵامە، شێخ ئەمیر وەپیمان ویشێ، جەم لە یاری، تەنیا جەمێک نەوییە ئەڕا بەرپاکردن مەراسم نەزر و نیاز، بەڵکە یارەیل یاری لە جەم ڕاوێژ کردنە ئەڕا چارەسەری گیچەڵ و گرفت کوومەڵگە و داڕشانن پلان و بەرنامەی کاروبار ڕووژانەیان. ڕووشنە کە جەمنشینەیل وە دڵخواز خوەیان هاتنە ئەڕا جەمخانە. نەهیشتن خەم و نگرانی یارەیل یاری لە جەم، نیشان دەی یاران لە ئەنجام ڕاوێژ و گفتوگوو گیچەڵ خوەیان چارەسەر کردنە و وە ئامانج دڵخواز خوەیان ڕەسینە.

لە بەند ئاخر کەڵامەکەی، شێخ ئەمیر پرسیار کەی و ویشی، جەمێک کە بوودە بایس چارەسەریی گرفت و نەهیشتن خەم و نگرانی یاران، ئەڕا چە کەسانێک ئەی ڕاسییە ناوینن و پشت لە جەم کەن؟ لەیرە ڕووشنە کە لە زەمان شێخ ئەمیر جوورێک لە ناسازگاری و نا هەماهەنگی لە ناوین بڕێک لە یارەیل یاری دروس بییە و ئامادە نەوینە وە پای شەرت و شوون پردیوەر بچنە جەم. یانی جەم ڕاسین دی جوور وەرین شوون هەڵکردن گرفت و گیچەڵ یاران نەوییە، بەڵکە جەمێک بییە تەنیا ئەڕا نیایش(لاڵە) و وەڕێوەبردن مەراسم نەزر و نیاز.

جێ ئشارەس، فرەجار لە کەلامەیل یاری، ئشارە وە دەسەواژەی چراخ جەم کریاس. لە ڕاسییا ئی چراخە وە مانا کشتییەکەی هەر هەمان نور و ڕووشانایی ڕەسنێد، وەلێ لە ڕۆ ماناوە چراخ جەم، خاڵ وەرانوەر تاریکی، زوڵمەت، چەواشەکاری و تەمتومانە. جەم ئەڕا ئەوەیگە تەکلیف خوەی وەگەرد ئی دیاردە و...

درێژە بۆ لاپەڕەی ٥

دریژەی لاپەڕەی ٣

میراتگری شەڕ و خوێن!

لێرە ئەگەر هساو ئەڕای ئەی بیست دەرسەدە بکەیم کە سکانی ئەسڵی و گشت جۆمگەی دەسەڵاتی ناو ئێران ها وە دەسێیان، ڕەوایی ڕێژیم هەر ئەو دەرسەدەسە کە ئمساڵیش لە دوو چاخی شەڕی دووانزە و سی و نوو ڕۆژە بێجگە شۆعار، تەبلیغاتی ناڕاست، درو و دەلەسە و مانەوەی زیاتر لە سەد شەو شوعاردان و بەیداخداری، دیمن کە لە چەن ڕۆژەی تابووتخاڵیگەردانییەگەی لە ناو ئێران (لە چەن شاری گەورا جوور تاران، قم و مەشهەد) و هەر ئیجوورە عێراقیش لە شاری نەجەف و کەربەلا، وە داوەت و داوەتکاری، هەزینەی میلیاردی، شار وە شار خەڵکی ژار و ڕسێ جەمەو کردن. وە هەڕەشە و گوڕەشە، وە زوور بەشداری وەپێیان کردن؛ خوارد و خوراک و سەفەری موفت تەنانەت لە وڵاتانی ئەفغانستان، پاکستان و... وە گشتی ڕێژەی بەشداریکردنی تابووتگەردانیی خامنەیی هیچ وەخت نەڕەسییە یەک میلیون و ئاماری ڕاستکانی چمای نزیک وە پانسەد هەزار بۆ و نەۆ!

میراتگری ئەسڵی لە ڕێژیمی کۆماری ئیسڵامی دوای کاسەی ژەهرخواردن و مردنی خۆمەینی، وە چوو وە چەرزای خوەی نەبۆ؛ وە فێڵ و تەڵەکە و وەسیەتنامەی دروین لە لا ڕەفسەنجانی تاوانبارەوە وە خامنەیی ڕەسی و ئەویژ هات لە چەن بازنە وە دەوری خوەیا گشت کردە سپاهی و قەسەمخواردە و گیانفیدا. خوەی بۆە "ئیمامی عوزما" و بەیتیش کردە قەبیلەی جهانیی شیعەی دەسکردی ئێرانی، کە وەل گشت مەرام و باوەڕ دینی و مەزهەبی کە لە ئیسڵاما هەی، جیاوازیی فرەیگ داشت. دین و مەزهەب و باوەڕ ئیسڵامییان کردە دەسپێچگ، کەرەستە و ئامرازێگ ئەڕای مەنینی نیزام و خوەیان و هەزاران تاوان و کەتێ کە کریا و نەژماردریا.

ئێرنگەیش کە ئەولانە شێویاس و سەرکردەی تاوانباران و خوێنڕێژانی کۆماری ئیسڵامی نەمەنێیە، دەور و میرات وە کوڕی خامنەیی ڕەسییە کە زیاتر لە چوار مانگە لە مان و نەمانێ هیچ نیەزانرێد. دیارە کۆتا میراتگری ئەی ڕێژیمە توشی نەهامەتی و بێبەختی بۆە و هەی و نێ ئەی میراتی شەڕ و خوێنی چل و هەشت ساڵە چمای هەر وە سپای پاسداران ڕەسییە.

سپایگ کە لە ڕۆژانی یەکەمەوە هەمەکارەی وڵات بۆنە و ئێرنگەیش گشتکارەی دەسەڵاتن؛ چۆن هیچ بەشێگ ئیداری، دەوڵەتی، خەڵکی، کۆمەڵایەتی، داخڵی و خارجی، ئێقتسادی و نیزامی، سیاسی و... لە ئێرانی ژێر دەسەڵاتی ڕێژیمی شەڕ و خوێن نیەوینی کە لە دەسێ سپا نەوود.

لە ڕاستیا توەنم بۆشم لە مان و نەمان ڕێژیما، لە شەڕ و ئاشتی، لە پەیوەندی و دۆستایەتی، لە دوژمنداری و دۆستی، لە وەرخوەدان و شەڕ، لە مەنین و لەیەکئەوەڕەسین، لە توافوق و تەسلیم بۆن، هەر لەیوا لە سەرکەفتن و کزیان و دۆڕیان لە بەرامبەری دژبەری داخڵی و خارجی، وە تایوەت ئێستاکە باسی ئامڕیکا و ئیسڕائیل و بەرەی ڕۆژئاواس، تەنیا و تەنیا سپای پاسداران هساوە. ئمڕۆ وڵاتی میلیتاریزەکریای ئێران لە سیستەمی دەسەڵاتداری و دەوڵەتدارییەوە ڕەسییەسە دەسەڵاتێگ تەمام نیزامی و ئەمنییەتی کە دیارە ئەڕای پایداریی نیزام وە میرات ڕەسی وە پێیانەوە و چمای دێرن ئاخریان گولەی مانەوەیان تەقنن!

میراتگرێگ کە ناوی لە لیستی تیرۆرا بوود و وڵاتەگەی تاوانبار وە هەزاران شێوەی تیرۆری دەوڵەتی لە داخڵ و خارج بوود و پەروەندەی چل و هەشت ساڵەی پڕ لە خوێن و ڕەشایی بۆە و لاپەڕەیگ پاک نەیشتێیە، چۆن مینێد؟ ئەوەیش ئمساڵ بۆنەسە پەند و عیبرەتی زەمانە و دایم بایەد خوەیان بشارنەوە کە ڕۆژێگ درەنگتر بمرن یا ڕێژیمەگەیان چەن ڕۆژێ زیاتر لە ئومری نگریسی بمێنێ. دۆنیم شەڕ وە دنیا فرووشن و وە نرخ نوقمبۆن و لەناوچوونیان، پەلەقاژەی مەرگ وە چواردەورا کوتن!

کۆماری ئیسڵامی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و تەنانەت لە دنیایش دیارە ناوی لە سەرتیتری شەڕ و خوێن، تیرۆر و کوشتار، بێ سەروشوونکردن و ئێعدام، جنایەت و تاوان وە لەوونەیلێ جورباجور لە دیرۆکی مرۆڤایەتیا بوودە خاڵێگ ڕەش وە دەموچاوی گشت سیستەمە تۆتالیتەر، دیکتاتۆری، فاشیستیی دینی و دەسەڵاتی قڕوبڕا. چمای چۆن وە شەڕ و خوێن هاتێیە دیار، بایەد هەر وە شەڕ و خوێنیش لەناو بچوود.

ئمڕۆ ڕەوشی ئاڵۆز و پڕ لە کێشە و گرفتای ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست ئیجوور تواد کە گۆەڕیانێگ بنەوایی و گشتی ساز بوود؛ ئەوەیش وە بێ دەسەڵاتیی دیکتاتۆرانە، وە بێ دەسەڵاتیی ئیسڵامیی سیاسی، وە بێ دەسەڵاتیی نادێموکراتیک و پڕ لە شەڕ و شوور. دۆنیم کە میراتگرانی شەڕ و خوێن و تاڵانیش سەرەی نەمان و لەناوچوونیانە و تەنانەت گەیەمەرگیانە و بایەد بچن و نەمێنن و نابووت بوون!

میراتگرانی خوێن لەسەر ناوی سیستەمی ئیسڵامیی ئێران، هاتن دین و دیانەت، مەزهەب و باوەڕیان لەوەر چەو مەردم خست و بێنام و بێنرخ کرد. ئەوەگ ناوی تاوان، گەنی، خراپە، کەتن و کەلەمە بۆ کردن؛ گشت لاپەڕەی دەسەڵاتە نگریسە دژە ئینسانییەگەیان ڕەشەو کرد و خاڵێگ سپیان نەیشت کە بازنەی دەوری مانەوەیان لەوە زیاتر نەشکێد و زنجیرە و ئاڵقەی چواردەور و نزیکیان نەوڕێد و لێیان دورەو نەکەفێد.

لێرە لە کۆتایی باس و لوومەی میراتگرانی شەڕ و خوێن، کەمێ سەبر و سەرنج (دیقەت) لازمە هەتا چەوڕێ ڕمیان و تەرفوتوونا بۆنی کۆشک و تەلاری زولم و تاوانی خوێنڕێژانی تاران بۆمن. ئەو سەبر و قرارە فرەی چێیە و کەمی مەنێیە؛ چاوەڕێی لەناوچوونی تیریکی، زولمات و شەوارەی شوومی جەماران و ڕمیانی کەڵەکەکوچگین و گەنبنەوانرییایەگەی ڕێژیمی پەت و سێدارەی کۆماری ئیسڵامی بۆمن. میلیونان چەو لە ڕێی هەڵاتنی خوەری ئومێد و ئازادی و ڕزگاری و ئاوابۆنی تیریکی و شەوگاری نەحس و نەفرەتیین. ئومێدێگ سەوز و ڕۆژگارێگ پرشنگدار ها لە ڕێ کە ناوی میراتگرانی شەڕ و خوێن بخەنە زبڵدانی دیرۆک (مێژوو)وە.

ڕێژیمێگ کە وە تاوان و کوشتوبڕ دامەزریابۆ، هەروە شەڕ و کوشتار لەناو چوود. کۆماری ئیسڵامییش کە چواردەوری خوەی کردێیەسە دوژمن، دۆستێگ ئەڕای خوەی نەیشتێیەو. ئاخەر و عاقبەتی هەر شکست و لەناوچوونە و پرسی ڕمیان و نەمانێ ئمڕوو و سووە. ئێرادەی گشتی و ئازادیخوازی لە دۆای نەمانی ئەی سیستەمە تیرۆریستییە ئەڕای دامەزرانی سیستەمێگ دادپەروەرانە و چارەنۆسی گشت گەلانی ناو ئێران بنەواییە. تا ڕەسین وەو ڕۆژە، بایەد ئەڕای ڕۆژێ زووتر وە لەناوچوونی ڕێژیمی پەت و سێدارە و میراتگرانی خوێن و شەڕ، تەقەلا و هەێبەتێگ زیاتر بکرێد و بێ گومان گوڵانگێ سوو و ڕۆشنایی نزیکە...

دریژەی لاپەڕەی ٤

... دەسەواژەیلە ڕووشنەو بکەی، هەوەجە وە چراخێک دێرێد ئەڕا وەرچەو ڕووشنی و ڕووشنکاری. نزام یاری، لە ژێر ڕووشنایی چراخ زانست، جەم بڕیار داس. چراخ جەم لە گەوهەر خوەی چشنێ نییە جیا لە نور زانایی و هەقیقەت.

ئی چراخە باید ڕووشن بمینی، ئەڕا ئەوەیگە کوومەڵگە پابەند بوود وە هەقیقەت و گەوهەر زانایی لە جەمێگ کە بنەوای نزام یارییە. ئایەم ئەڕا ئەوەیگە لە جەوهەر هەقیقەت هالی بوود، هەوەجە کەی وێنەی پەروانە ئەویندار چراخ جەم بوود. لە نزام یاری، یاران لە جەم ڕاسان و لەوەر ڕووشنایی چراخ زانایی پەروەردە دۆنن، ئەڕا ئەوەیگە بتۆنن وەخاسی و دروستی دەور خوەیان لە کوومەڵگە بۆنن.

سوڵتان سەهاک لەی بارەوە ویشێد:

کاکە بشنەوی هەفت پوورە سەرجەمەن
هەر هەفتەش وەکیل فانووس و شەمەن

یانی، گووش بگر کاکە، هەفت کەس سەرجەمنشینن، هەر هەفتیان جێنشین و ڕووشنایبەخشن لەوێنەی فانووس و چراخ. لەێر جێنشین توانێد کەسێک بوو کە خاون گەوهەر زانایی بوود، ئەڕا ئەوەیگە بتوانێد لە وێنەی چراخ جەم بدرەوشێد.

لەبارەی گرنگیی چراخ جەم، جوور نمادێک لە گەوهەر زانیایی و ڕووشنایی، پیر داود ویشێد:

وە حەڵقەی شادی وە بتوین جەم
شامان بنیشۆ وێنەی شوعلەی شەم
بنیشۆ ئەو تەخت، بگرێۆ چوون نار
وە جامەی بەشەر سوڵتان سەهاک وار

شێخ ئەمیر، ڕووشنایی جەم و یاران جەمنشین وە شەم و پەروانە وێنا کەید و ویشێد:

یارێشان واتەن شەم و پەروانە
بوردەبار جەم بکیشوو تانە
یار تانەکیش پووسەش بزانە
ئەر تانەکیش بوو بەخشای دێوانە

بەڵگەیل کەلامیی یارسان نیشان دەن، شەرت و شوون جەم لە دەوران پردیوەر، تەنیا ئەڕا وەجێهاوردن ڕێوڕەسم ئایینی، لێوای نەزر و نیاز نەوییە، بەڵکە سەردەمدارەیل یاری هەوڵ دانە لە ڕێ ڕاوێژ دەسەجەمی، گرفت ڕووژانەی کوومەڵگە چارەسەر بکەن. جەم وە مانای نمادێگە کە هور و ویر یەکدەستی لە ناو یار و یارەیل ڕێگ تێرێ، تا جایگ ک سیمای یار زانا و وریا لە ڕوخسار یارەیل وەدی بکریەد.

سەرچاوەکان:

- سرنجام، رونوشت، پژوهش و نوشته، طیب طاهری، چاپخانە، آراس، اربیل
- دفتر شیخ امیر، رونوشت سید امرالله شاەابراهیمی
- یار وریا «هفتاد و دو شرط یاری»، گردآوری، تحقیق و تدوین، سید محمد حسینی و سید حشمت آژنگ

شیکردن ڕۆڵ ساز تەمبوور لە فەرهەنگ کورد

مەهرداد موشەعشەعی

تەمبوور یەکێگ لە زۆنە تەرین سازەیل تەڵدار دونیاس و یەکێگ لە گرنگترین نیشانە فەرهەنگی و ڕۆحانییەگان گەل کورد وە ژومار تیەید. ئی سازە تەنیا ئامرازێک ئەڕا ژەندن میوزیک نیە، بەڵکوو هەڵگر مێژوو، باوەڕ، ناسنامە، ڕێ و ڕەسم و هەست خەڵکی کوردستانە. لە ماوەی سەدان ساڵ، تەمبوور لە ناو کوردەیل، وە تایبەت لە ناوچەیل کرماشان، داڵاهوو، سەحنە، گۆران، هەورامان، ئیلام و هەندێک شوێن لە لورستان، خاون شوون و پایەگ بەرزە، میوزیکی تەمبوور وەگەرد ژیان کۆمەڵایەتی، ئەدەبی زارەکی، عیرفان و ڕێوڕەسمە ئایینییەگانی هامیتە بیە و بیەسە یەکێک لە گرنگترین بەشەیل میرات فەرهەنگی کورد. لە ئی شیکاریە، ڕۆڵ تەمبوور لە فەرهەنگ کورد لە رووی مێژوویی، کۆمەڵایەتی، ئایینی، هونەری و ناسنامەی خەیمنە وەر باس.

مێژووی تەمبوور

تەمبوور لەو سازیلەسە کە مێژووەگەی هەڵەوگەردیدە هەزاران ساڵ وەرجە ئێسە، زۆرینەی توێژەیل وەی باوەرنە کە نموونە سەرەتاییەگان ئی سازە لە شارستانییە ز.قنەگان مەزۆپۆتامیا و زاگرۆس وجود داشتیە، ئاسەوار و نەخشە بەردینەگان لە ڕۆژئاوای فەڵات ئێران نیشان دەن کە سازەیلیگ هاوشێوەی تەمبوور لەو سەردەم وجود داشتیە،

کوردستان وە یەکێگ لە ناوەندە سەرەکییەیل پاراستن ئی سازە ناسریاس و تویەنستیە نەریت ژەندن تەمبوورلە نەوەیەگ ئەڕا نەوەیەگ تر بناریتپ، هەرچەند شێوەی ڕواڵەت و شێواز درووستکردن تەمبوور لە درێژای دیرووک هەندێک گۆڕانکاری وە سەری هاتیە، ئەمانی ناسنامەی میوزیکی و ڕەوحانێتی هەرپارزریاس،

تەمبوور: نیشانەی ناسنامەی فەرهەنگ کورد

ئەڕا زوورینەی کوردەیل، تەمبوور تەنیا سازێکی ئەڕس میوزیک نیە، بەڵکوو بەشێگ گرنگ لە ناسنامەی فەرهەنگییانە. دەنگ تەمبوور خەتدەمانە هویر مێژوو، سروشت شاخاوی، ژیان ناو ئاوایی و خەبات گەل کورد

.

لە زۆبەی بۆنە فەرهەنگییەگان، جەژن و کۆبوونەوە خەڵک، ڕۆڵ تەمبوور نیشانەی ڕێزگرتن لە نەریت و میرات باوباپیرانە. ئی سازە تۆەنستیە زوانیگ هاوبەش لە ناو جیلە جیاوازەگان درووست بکەیدو فەرهەنگ کوردی لە بەرامبەر گۆڕانکاریە کۆمەڵایەتییەگان بپارێزێت.

هەر وەی خاترە تەمبوور لەوای یەکێک لە گرنگترین نیشانەیل میوزیکی کوردی ناسریاس.، فرە لە هونەرمەندەێل کورد هەوڵیان دانە ئی میراتە بەهادارە بپارێزن.

شوون و پایەی ڕۆحانی تەمبوور

یەکێک لە گرنگترین تایبەتمەندییەگان تەمبوور، پیرۆزیی ئەوە لە ناو پیرەوان ئایین یارسانە. لەی ئایینە، تەمبوور تەنیا ئامرازێگ میوزیکی نیە، بەڵکوو ئامرازێگە ئەڕا زیکر، نیایش و پەیوەندیی ڕۆحانی وەگەرد خوداوەند.

لە ڕێوڕەسمە ئایینییەگانی یارسان، مەقامەیل تەمبوور وەگەرد کەلامەیل ئائینی ژەنریەن. ئی میوزیکە هەستێگ ڕۆحانی درووست کەید و بەشداربیەیل بانگێشت وە ئارامی و تەمەرکوز کەید.

هەر وە ئی خاترە ، زۆرینەی تەمبوور ژەنەگان باوەڕیان یەسە ژەندن ئی سازە پێویست وە ڕێز، پاکی نیت و ئامادەیی ڕۆحی دیرید.

تەمبوور و ئەدەبی زارەکی

یەکێک لە گرنگترین ڕۆڵەیل تەمبوور پاراستن ئەدەب زارەکی گەل کوردە. چیرۆک حەماسی، عاشقانە، عیرفانی و مێژووییەگان سەدان ساڵە لەلایەن تەمبوورنواز و گۆرانیبێژە ناوخۆییەگانەوە لەگەڵ دەنگی تەمبوور گێردریاس.

ئی چیرۆکەیلە بینەسە مدوو هەناردن فەرهەنگ، زمان، بەها ئەخلاقییەگان و هویرمانە مێژووییەگان لە نەوەیەگ ئەڕا نەوەیەک تر

ئەگەر ئێ نەریتە نەویاد، بەشێک فرە لە ئەدەب زارەکی کوردی لەناو چیاد.

ڕۆڵ کۆمەڵایەتی تەمبوور

تەمبوور لە ژیان کۆمەڵایەتی گەل کوردیش شوونیگ گرنگ دیرید. لە جەژن، ڕێوڕەسم، شەونشینی و بۆنە جیاوازەگان ئی سازە بەکار تیەید.

دەنگی تەمبوور هەست یەکگرتن و هاوبەشی لە ناو خەڵک وەهێز کەید.

لە زوورینەی ئاوایەگان کوردستان،لە تەمبوورژەن ڕێز فرەیگ گرن ، چونکە بێخگە لە هونەر میوزیک، پارێزەر نەریت و بەها فەرهەنگییەگان کۆمەڵگاس.

تەمبوور و ئەفسانە

لە ئەفسانەیل یارسان هاتیە کە وەختیگ خاوەندکار (خوداوەندگار) ئیرادە کرد مرۆڤ درووست بکەید، دویای ئەوەی جەستەی مرۆڤ تەواو بی، فەرمان وە ڕۆح دەید بچێتە ناو تەن مرۆڤ. ئەمانی ڕۆح نا ئارامی کەیدو و ڕازی نیەوید بچوودەناو جەستە.

لە کۆتایی، خاوەندکار فەرمان وە پیرنیامین (جەبرائیل) دەید کە مەقامێک وە تەمبوور بژەنێت؛ ئەو مەقامەی کە ئیمرۆ وە ناو «تەرز یاری» ناسریاس. ڕۆح هەر ئەوەی کە دەنگ ئەو مەقامە شنەفید، ئارام گرید و چوودەناو تەن مرۆڤ.

هەر وەی مدووە ئی سازە تەمبوور ناو بریاس. چونکە لە زاری گۆرانی «بوور» یان «بووری» وە مانای «باو » یان «بیا» تیەید. یانی دەنگ تەمبوور بانگەوازێگە ئەڕا ڕۆح کە «باو و بچۆ ناو تەن»؛ هەر وەی وەیرمانە، ناو تەمبوور پەیوەندییەگ ڕەمزی و ڕۆحانی وە بانگێشتکردن ڕۆح بێەڕا چین ناو جەستە دیرید.

هەر لێوا هامیتە کردن تەمبوور وەگەرد سازەیل ترەک بیەسە مدوو درووستبین کاری نوو و تازە کە، وەگەرد پاراستن ڕەسەنایەتی خۆەی، وەگەرد زەوق و داخوازی گوشگیرەیل ئیمرۆو گونجاوە.

گیروگرفتەیل وەردەم تەمبوور

سەروار ئەوەی ک تەمبوور پایەیەی بەرز فەرهەنگیگ دیرید، ئی سازە ڕوی وە ڕوی هەنێک گیروگرفت بیە.

لە گرنگترین ئەو کێشەیلە کریەید ئاماژە وە کەم بین ماموستا و تەمبوورژەنە کۆنەگان، گۆڕین شێواز ژیان، ڕووکردن گەنجەگان ئەڕا میوزیکی بازرگانی، کەمبین پشتگیری لە هونەرمەندەێل ناوخۆیی و مەترسیی لە هویر چین هەنێک لە مەقامە ڕەسەنەگان بکریەید.

هەر لێوا هاتنە ناو میوزیک دیجیتاڵیش بیەسە مدوو ئریە ک ، بەشێک لە نەریت زارەکی فێرکردن تەمبوور کەمرەنگتر بوود.

ڕێگەیل پاراستن ئێ میراتە

ئەڕا پاراستن شوون و پایەی تەمبوور لە فەرهەنگ کورد، ئی هەنگاوێکە پێویستن:

- تۆمارکردن و بەڵگەنامەکردن مەقامە ڕەسەنەهان تەمبوور.
- پشتگیری لە ماموستا و تەمبوور ژەنە ناوخۆیەگان.
- فراوانکردن فێرگەی تەمبوور لە ناوەندەگان فێرکاری.
- وەڕێوەبردن فێستیڤاڵ و کۆڕی تایبەت وە میوزیکی تەمبوور.
- ئامادەکردن توێژینەوە و نووسینە زانستییەگان سەبارەت وە مێژوو و میوزیکی تەمبوور.
- ناساندنی ئی سازە لە ئاست نێودەوڵەتی.
- هاندان نەوەی گەنج ئەڕا فێربوون ئی هونەرە.

کۆتایی

تەمبوور زیاتر لە سازێگ میوزیکیە؛ نیشانەی مێژوو، ناسنامە، ڕۆحانیەت و فەرهەنگ گەل کوردە. ئی سازە لە درێژایی سەدەگان ڕۆڵ گەورەیگ لە پاراستن زوان، ئەدەب، ڕێوڕەسمە ئایینییەگان و نەریتە کۆمەڵایەتییەگان داشتیە و هەمرای یەکێکە لە بەهادارترین میراتە فەرهەنگییەگان کوردەیل.

دەنگی تەمبوور وێنەی سروشت زاگرۆس، ویر و هزر عیرفانی، هەستە مرۆییەگان و بیرەوەریی هاوبەش گەل کوردە. پاراستن ئی میراتە تەنیا ئەرک هونەرمەندان نیە، بەڵکوو وەرپرسیارەتییەتیگ فەرهەنگییە ئەڕا گشت ئەوانەی وە مێژوو و فەرهەنگ ئی خاکە گرنگ دەن. وە پشتگیری لە فێرکاری، توێژینەوە و ناساندن جهانی تەمبوور، کریەید ئی سامان بەهادارە ئەڕا نەوەیل بانان بپارێزیەد و شوون و پایەی لە فەرهەنگ و هونەر کوردستان و جهان زیاتر لە وەرین پەرە بسێنێت.

گەورەترین تەهدید ئەرای زنەیی بەشەر

د. ئاوێسا ڕزایی

تەمەدون ئنسانی هۆچ زەمانیگ جۆ ئێسە ئێقەرە وە هاز نەۆە. ئایەم تۆەنستێە ئەتوم بشکنێد، کودەیل ژنوم واز بکەی ، هوش دەستکرد دروس بکەی و فەزایش داگیر بکەی. ئەما هاووەخت وە گەرد ئێ هەمگەی پیشکەفتنەیل سەرسامکەرە لە زانست و تکنولوژی، جەنگ، خشوونەت، نەسڵکوشی، تروریزم و ئەگەری لەناوچێن هەستە ئەتومی، هێمان بەشێگە لە ڕاسی جەهان.

ئێ هاوزەمانیە پرسیار بنەواییگ نەێدە وەر دەسمان: ئەگەر علم و تکنولوژی تا ئێ ئاستە پێشکەفتەن، ئەرا ئەمنیەت و سوڵح وە هەمان هەنا بەرز نەۆە؟

جواو سەتحی یەسە ک: کەمێ کانگا، ململانێ دەسەڵاتەیل یا پارادوکس بەرژەوەندیەیلیان، مدووی ئەسڵی ئێ باردووخەسە. بێگومان ئێ مدووەیلە نەخش خوەیان دیرن، وەلی گشتیان لە ئاخرەو ڕەسنە زەین و ڕەان ئایەم. هۆچ جەنگێ لە خوەیەو هەڵنیەکەفێ، هۆچ مووشەکێگ خوەی بڕیار نیەی بخریەی، هۆچ تکنولۆژیگ لە خوەیەو ئرادەی وێرانکردن شوونیگ نەیری. لەپشت هەر بڕیار گەورەی تارێخی، ئایەمیگ هەس ک هۆر کەی،ئحساس کەی،ترسیەی، عەسەبانی بوو، تەعەسوب دیری، تجارەت کەی یا قودرەت و دەسەلات وە شیوەی تایوەت خوەی ناسی.

وەێخاترە، تۆەنیم بۆشیم گەورەترین مەترسی ئەڕای بەقای بەشەر تکنولوژی نیە ، نارەسایی و کەموکوڕی ڕەوان ئەو ئایەمەسە ک ئەو فەنەیلە وەکار بەی.

ڕەوان ئایەم سەرانەی گەورەترین دەستکەفتەیل تەمەدونە، وەلی هەر ئەو دەروونە توونی بنەوای گەورەترین کارەسات و فاجئەیلیش بوو. تارێخ دیار داس کە فاسڵەی داهینەری و وێرانکەری، فرەوەخت یەی هەنگاو بۆچگە. ئەو زەینە کە واکسەن دروسکەی، تۆەنی سڵاح شیمیاییش تەڕاحی بکەی؛ ئەو تەمەدونە کە کەتیبەی جەهانی ماف مرۆڤ نوسی (اعلامیه جهانی حقوق بشر)، تۆەنێد شاهد نەسڵکوشی و شکەنجەێش بوود. پەس خال ئەسڵی توانای ئایەم نییە،چۆنیەتی شێواز وەڕێوەبردن و هدایەت ئەو توانائێەیلەسە.

کارل گوستاڤ یونگ هەمیشە هوشدار دیا کە مروڤ، وەرجەوە ک جەهان دەێشت بناسێ، هەوەجەس جەهان دەروون و ناو خوەی بناسی. لە چەو ئەو، بەش فرەیگ لە کردار ئایەمەیل لەژێر کارکەری نیرووەیلێگە کە خوەی ئاگا لە لێیان نەیرێ. ئەگەر وە بێ خودئاگایی ئحساس سەروەری ، ڕق ، سوڵتە تەڵەبی ، ترس و تۆڵەسەنن، وە حاڵ خوەی وێڵ بکەیم ،تۆەنی لە ئاست تەک و جەماوەر بوودە سەرانەی خشوونەت. وەی مدووە ، نەبایەس لە زەڕادخانەیل ئەتومی یا ململانیەیل ژئوپۆلیتیکیی لە شوونی بگەردیم. موهێمتر لەوە ناتوانی ئایەمە لە ناسین و کونترۆڵکردن خانەیل تاریک دەروونیێ خوەی.

ئێ بابەتە تەنیا لە بارەی ڕێبەرەیل و دەسلاتدارەیل سیاسی نییە. جەماوەریش تۆەنی تۆش ترسەیل جەمسەری، تەعەسوب،

چەن قوتبی بۆن و دژمن دۆنی بوود. تا وەختێ لە جای ترسیان ، گفتگو نەکەیم و وە جای کینەی هۆر لە بەرژەوەندی جەماوەر نەکەیم ، بڕیارەیل جەماوەریش وە هەمان هەناز لاواز بوون و کەفنە وەر خەسار. لەی دوخە دی تکنولوژی مدووی ئسڵی قەیران نییە؛ فەقەت ئامرازێکە کە کەموکوڕییەیل دەروونی ئایەم چەن کەڕەت فرەتر نیشان دەی.

لە سەدەی بیست و یەک ئێ ڕاسییە فرەتر لە هەر وەختیتر دیارە. ئێمرووژ یەک بڕیار سیاسی تۆەنێ چارەنوس ملیۆنان ئایەم بگوەڕنی. هووش دەسکرد، چەک ئەتومی، جەنگ سایبری و تکنولوژی ژینگەیی، گێشتیان دەرفەتەیل وەهازیگ خستنەسە وەر دەس بەشەر . وەلێ پرسیارەگە هێمان ها شوون خوەی : ئایا بلوغ ڕەوانی، دەروونی و ئەخلاقیی ئایەمەگانێش هاوشان ئەو هێزە ڕوشد و گەشە کردیە؟

ئەگەر جواو نەخێر بوو، گەورەترین مەترسی شکافیگە لەناوڕاس هاز مرۆڤ و زەرفیەت وەکارهاوردن وەرپرسانە(مسئولانه) لە ئەو ئامڕازەیلە. تەمەدونێگ کە ئامرازەیلی زۆتر لە بلووغ ڕەوانی و ئەخلاقی سازەندەیلی ڕوشد بکەی، هەمیشە لە مەترسی قەیرانێگە ک سەرچاوەگەی خود ئنسانە.

لە چەو من وەی مدووە بانان بەشەر فرەتر لە هەر زەمانیتر گرێ خواردیە وە چۆنیەتی دەروونی مروڤ . پەروەردە، یاسا، تکنولوژی و تەوسعەی ئابووری گێشتیان موهێمن ، وەلی هۆچکامیان نیەتۆەنن جای خودئاگایی، وەرپرسیاریەتی و بلووغ ئەخلاقی بگرن. ئەمنیەت پایار وەختیگ وە دەس کەفێ ک ئایەم ، وەرجە سوڵتە وەسەر جەهان دەێشت، وەرپرسیار شناسین و کونترۆڵکردن جەهان دەروون خوەیشی بوود.

شایەد گەورەترین دەرس مێژوو یە بوو ک فرەجار تەمەدونەیل و سیاسەتەیل و وڵاتەیل وە مدووی لاوازی ئایەم لەمودیریەت ئەو هێزە کە خوەی دروسی کردیە دارمیاس، نەگ لاوازی ئابووری و تکنولوژی و شکست سەربازی.

لەی نووڕینە، موهێمترین سەرمایەگوزاری ئەرای بانان مرۆڤایەتی پەروەردە کردن ڕەوان و دەروونیگە کە بتۆەنی ئەو تکنولوژیە وە ژیری، وەرپرسیاری و ئەخلاق وەکار بووەی.

ئەگەر ئایەم نەتۆەنی هاوسەنگی لە بەین هاز و وەرپرسیاری دروس بکەی، گەورەترین مەترسی بانان لە ناو خود خوەی شاردریاسەو. ڕەوانشناسەیل و هۆرمەنان فرەیگ، هەر کام لە گووشەنگای خوەیانەو ، باس لەی بابەتە کردنە. کارل گوستاڤ یونگ لەی باوەڕە بی ک مروڤ، تا وەختێ " سایەڕ" خوەی نەناسێ، مومکنە خانەیل تاریک کەسایەتی خوەی وەسەر کەسانی تر مونیتورینگ بکەی. هانا ئارنت، لە شێکردن دادگای (ئایشمەن)، نیشان دا کە شەڕ هەمیشە لە ڕق ئاشکرا سەرانە نیێەگری؛ فرەکەڕەت لە ناتوانی مرۆڤ ئەڕای فکرکردن و داوەریکردن ئەخلاقی سەر هەڵدەی. ئڕیش فروم هوشیاری داس کە ترس و ئحساس نائەمنی و ناسەقامگیری تۆەنی تاکەگان وەرەو قەبوڵکردن دەسڵاتخوازی بوەی .

سەرەڕی جیوازی ئێ دیدگایلە گێشتیان لە یەک خاڵ هاوبەشن: نیەتۆەنیم ئەمنیەت جەهان تەنیا جوور فەناوەری، ئقتساد، یا هاز سەربازی و نزامی باس بکەیم ؛کوالیتیێ چۆنیەتی زەین و دەروون ئایەمیش بەش فرە موهێمیگ لەی پروسەسە.

سەرچاوەگان:

Eichmann in Jerusalem: A Report on the .(١٩٦٣) .Arendt, H
.Banality of Evil. Viking Press

.Escape from Freedom. Farrar & Rinehart .(١٩٤١) .Fromm, E

Man's Search for Meaning. Beacon .(٢٠٠٦) .Frankl, V. E
(١٩٤٦ Press. (Original work published

Aion: Researches into the .(١٩٥٩) .Jung, C. G
.Phenomenology of the Self. Princeton University Press

The Archetypes and the Collective .(١٩٦٩) .Jung, C. G
.٢nd ed.). Princeton University Press) Unconscious

Thinking, Fast and Slow. Farrar, .(٢٠١١) .Kahneman, D
.Straus and Giroux

The Better Angels of Our Nature: Why .(٢٠١١) .Pinker, S
.Violence Has Declined. Viking

ZAGROS

Publishing by Democratic Party of Iranian Kurdistan

NO: 8 27 July 2026

www.kurdistanmedia.com
info@kurdistanmedia.com
www.kurdch.tv
Yahsat @ 52.0 East . Frequency : 11420
Polarisation : Vertical
Symbol Rate : 27500 . FEC 3/4

Eutelsat 8 West B at 8.0 . Frequency: 11637
Polarisation: Vertical . Symbol Rate: 27500

نەخش رژیم ئیران و کوردەگان لە بانان ڕووژهەڵات ناوەڕاست

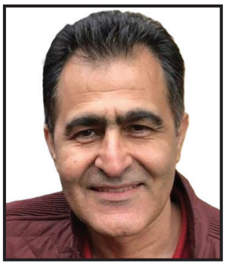

عەلی‌ئەشرەف مورادی

ڕوژهەڵات ناوەڕاست لە نەزەر سیاسی و ئەمنیەتی یەکیگ لە هەستیارترین و پیچیدەترین ناوچەیل جەهانە.

ئی مەنتەقە وە داشتن ٧٠ دەرسەد ئینرژی و وزەی نەفتی و گازی دنیا، شەرایەت جوگرافیائی ، رەنگاورەنگی ئایینی، مەزهەبی، کولتوری و فەرهەنگی و... هەمیشە وە خاتر رقابەت قودرەتەیل مەنتەقەئی و جەهانی، فرە وەخت دەرگیر جەنگ و قەیران بیە و ئیران یەکیگ لە کاراکترەیل ئەسڵی مەنتەقەس و نەخش فرەیگ لە قەیرانەیل روژهەڵات ناوە ڕاس داشتیە و دیری.

لە دویای شوڕش ٥٧ ، سیاسەت خارجی و ڕویەو و دەیشت کومار ئیسلامی،بەر ئەساس دژایەتی ئامریکا و ئیسرائیل بیە و ئی سیاسەتە لە ساڵەیل وەرین بیەسە دەلیل درگیری سیاسی، چەکداری لە مەنتەقە و پیوەندی گان ئیران وە گەرد وڵاتەیل ناوچە لەی چوارچوە ، شکڵ گرتیە .

بازە وڵاتیگ پیشتر باوەڕ داشتن کە بوین ڕژیم ، هیزیگ بیە لە وەرانوەر پاوانخوازی ئامریکا ،ئیسرائیل و ئوروپا لە مەنتەقە ، وەلی لایەن بەرانبەر ، باوەر داشتن ئیران و سیاسەتەیل ناوچەئی و دەسخستنە ناو وڵاتەیل ترەک ، بیەسە دەلیل جەنگەیل نیابەتی و شکڵ گیری ، ئیتلاف و گروەبەندیەیل دژ وە یەک و روژهەڵات ناوین خستیەسە ناو قەیران.

ئیران لە دویای شوڕش ٥٧ وە دروشمەیل ئیسلامی و دژ وە داگیرکاری و ئیستیمار، توینست تا ڕادەیگ نفوز بکەیدە مەنتەقە و پشتگیری بکەید لە نیابەتیەگانی لە لوبنان، سوریە، ئیراق،یەمەن، ئەفغانستان و ... ئیە ئەساس سیاسەت ئیران و بەشیگ لە دوکتورەین "بەرگری و دیفاع لە ئەمنیەت نەتەوەئی و ملی" بیە.

لە دویای سال٢٠٠٣ و ڕویخیان و سقوت سەدام ، ئیراق کەفتە ژیر ڕکیف ئیران و پشتگیری رژیم لە بەشار ئەسەد و دخالەت لە یەمەن ، لوبنان و... نفوز زیاتر ئیران لە ناوچە ، وڵاتەیل عەرەبی ناڕاحەت کرد و کەم کەم جیاوازی و ئیختلافەگان ئیران و ئی وڵاتەیلە فرە و فرەتر کرد.

نفوز و دەسخستنە ناو کاروبار مەنتەقە ، بیە دەلیل ئیە کە فرە لەی وڵاتەیلە کە ئیسرائیل و دوشمن خوەیان زانستیان، کەم کەم دید ئەمنیەتی تازەیگ پەیدا کردن و ئیران وە هەڕەشە لە سەر ئەمنیەت نەتەوەئی خوەیان زانستن و بیە هوکار نزیک بوینەوە و هاوکاری ئەمنیەتی و زانیاری(ئیتلاعاتی) وە گەرد ئیسرائیل.

گوڕیان دید ئەمنیەتی ولاتە عەرەبیەگان لە ئیسرائیل وەرەو ئیران، بیە دەلیل دویرکەفتن لە ئیران و نزیک بوین لە ئیسرائیل و هاو کاری ماڵی و ئیقتسادی و هاوپەیمانی ئەمنیەتی و ئیە بیە سە دەلیل کە ئیران روژ وە روژ تەنیاترەو بود و ئیسرائیل روژ وە روژ ، هاوپەیمانەیەلی فرەوە بون و زیاتر خوەی نیشان بیەید کە بەڵی من عامل سوبات و سەقام مەنتەقەم.

ئیران وە سیاسەتەیل ئیشتبا ، بەرنامەی مووشەکی و ناوەکی، پشتیوانی و پڕچەک کردن هیزە نیابەتیەگانی و شیوان ئەمنیەت و ئاسایش لە روژهەڵات ناوەڕاس ، کاری کردیە یەک وڵات هاوپەیمان ڕاسکانی ئەڕای نەمەنیە و وڵاتەیل دوس کردیەسە رەقیب ، وڵاتە رەقیبەگانیش کردیەسە دوشمن.

ئیران لەی جەنگ دویایە وەل ئیسرائیل و ئامریکا فرە بی پرەنسیپانە و دویر لە گشت میساق و پەیمان نامە جەهانیەگان، هیرش کردە سەر وڵاتەیل ناوچە و موشک وارانیان کرد و دژ بەری سیاسی و عە قیدەتی ، جی خوەی دادە دوشمنی ڕویەوڕیو و بی شک ئی وڵاتەیلیشە وە هەر شیوەیگ کە بتوینن لە خوەیان بەرگری کەن و شیوەی ماڵی و نزامیش کار ئەڕای زەربە لە رژیم حاکم لە ئیران کەن.

نەخش کورد لە ناوچە :

کورد جور گەوراترین نەتەوەی بی دەڵەت لە دنیا، لە دڵ روژهەڵات ناوەڕاس لە چوار وڵات ئیران، تورکیە، ئیراق و سوریە دابەش بینە و وە خەبات ١٠٠ سالەیان لە ناوچە هەر چەن نەتوینستنە بونە خاوەن وڵات سەربەخو وەلیگ خوەیان لە قەیران، جنوساید ، ئاسیمیلاسیون دەربازکردنە. وە بوین هیز پڕشانازی پیشمەرگە کە دفاع لە نەتەوەی کوردیان کردنە و بینەسە هاوپەیمان بەرەی دژ وە ترور و جور هیزیگ ئازادیخواز بەرگری لە جبهەی ئازادیخوازی جەهانی کردنە و دەیان هەزار شەهید ئەڕای دفاع لە ئینسانیەت دانە ، پشتیوانی جەهانی وە دەس هاوردنە .

هیز پیشمەرگەی کوردستان لە باشور و روژئاوای کوردستان، کە جەنگ ترور دژ وە داعش، نەخشیگ بی وینە داشتن و توینستن خوەیان و نەتەوەی کوردیان زیاتر وە دنیا نیشان بیەن و حەقانیەت ماف و داخوازیە ڕەواگانیان بەرجەستە بکەن و دنیا بقەبولن کە روژهەڵات ناوەڕاس وە بوین کورد توینی نەفەسیگ ئەڕای ئازادی بیەید.

گوڕانکاری لە ناوچەی هەستیار روژهەڵات ناوەڕاس ، بی چارەسەری پرس کورد وە نەتیجە نیەڕەسی و کەس نیەتوینی کورد پشت گووش بخەید و وڵاتەیل حاکم وە سەر کوردستان بایەد ئیە قەبول بکەن کە نەتەوەی کورد جور فارس، تورک ، عە رەب ، لە کوڵەکەگان ناوچەس .

ئەگەر ئاسایش و ئارامش بود ، ئەڕای گشتی هەس ، ئەگەریش نەود ئەڕای کەس نیە.

کورد لە حالەتیگ ناوچەئی و لوکاڵی دەرچیە و پرسیگ جەهانیە و تا پرس ڕەواگەی وە شیوەی دیموکراتیک حەل نەود، ناوچە ئارامش و سەقامگیری وە خوەیەو نیەوینی.

نەتیجە:

ئیران وە دەسخستنە ناو ناوچە و دروس کردن نیابەتیەگان هەم خوەی نابود کرد هەم ناوچە ئەرا ١٠٠ ساڵ خستە دویا و ئی حکومەتە ئەڕای ئیمڕو جواوگو نیە و مەحکومە وە لەناوچین،

دیر و زوی دیری ، سوخت و سوزنەیری .

ئیران ئایەندە ئەگەر ئیرانیگ بود، لازمە ئیرانیگ فدرال، سکولار و دیموکرات بود و نەخش گشت نەتەوەگان و ماف نەتەوەئی یان پاریزرای بود و کورد توینی چە جور وڵات چە جور فدرال لە ئیران، تورکیە، ئیراق و سوریە،

نەخشیگ پڕ لە دەرفەت ئەڕای روژهەڵات ناوەڕاس بود و بودە پیڵ پەیوەندی ئەو چواروڵاتە وەل یەکا و روژهەڵات ناوەڕاس وە گەرد دنیا.